

HUOLI TOIMEENTULOSTA VÄHENTÄÄ NUORTEN USKOA HYVINVOINTIVALTIOON

Tausta

Suomalaisella hyvinvointivaltiojärjestelmällä on vahva kannatus koko väestön keskuudessa. Perinteet ja vahva kannatus ovat hyviä syitä uskoa hyvinvointivaltion säilyvän myös tulevaisuudessa.

Hyvinvointivaltio ei kuitenkaan kohtele kaikkia ikäryhmiä tasapuolisesti. Nykytilanteessa, jossa talouden taantuma on jatkunut vuosikymmenen, hyvä koulutuskaan ei aina takaa työpaikkaa tai riittävää toimeentuloa ja elintasoa. Elämän enustettavuutta haittaa myös työurien pirstaloituminen. Osa nuorista on vaarassa syrjäytyä, mistä kielivät osaltaan nuorten mielenterveys- ja toimeentulo-ongelmat. Monien muiden tulevaisuudenuhkien lisäksi hyvinvointivaltiota uhkaa väestön ikääntyminen.

Näin ollen keskustelu sukupolvien välisen resurssienjaon oikeudenmukaisuudesta on tärkeä osa laajempaa keskustelua hyvinvointivaltion oikeudenmukaisuudesta. Nuorilla ikäluokilla onkin syytä epäillä, ettei hyvinvointivaltio ole tulevaisuudessa heidän kannaltaan kestävällä pohjalla.

Sukupolvien välinen vastavuoroisuus ja oikeudenmukaisuus on ollut pitkään esillä erityisesti eläkkeitä koskevassa keskustelussa: Eläketurvakeskuksen laskelmien mukaan suuret ikäluokat sekä niitä edeltänyt sukupolvi hyötyvät järjestelmästä eniten ja saavat paremmat eläkkeet kuin niiden jälkeen tulevat sukupolvet (Kautto ym. 2009; Uusitalo 2002). Sukupolvinäkökulmasta tarkasteltaessa myös sosiaalimeinojen painopiste on siirtynyt ikääntyvään väestöön. (ks. THL 2016). Viime vuosina ikäluokkien väliset jännitteet ovat alkaneet kanavoitua myös poliittiseen keskusteluun (mm. Muhoonen & Hanska 2016).

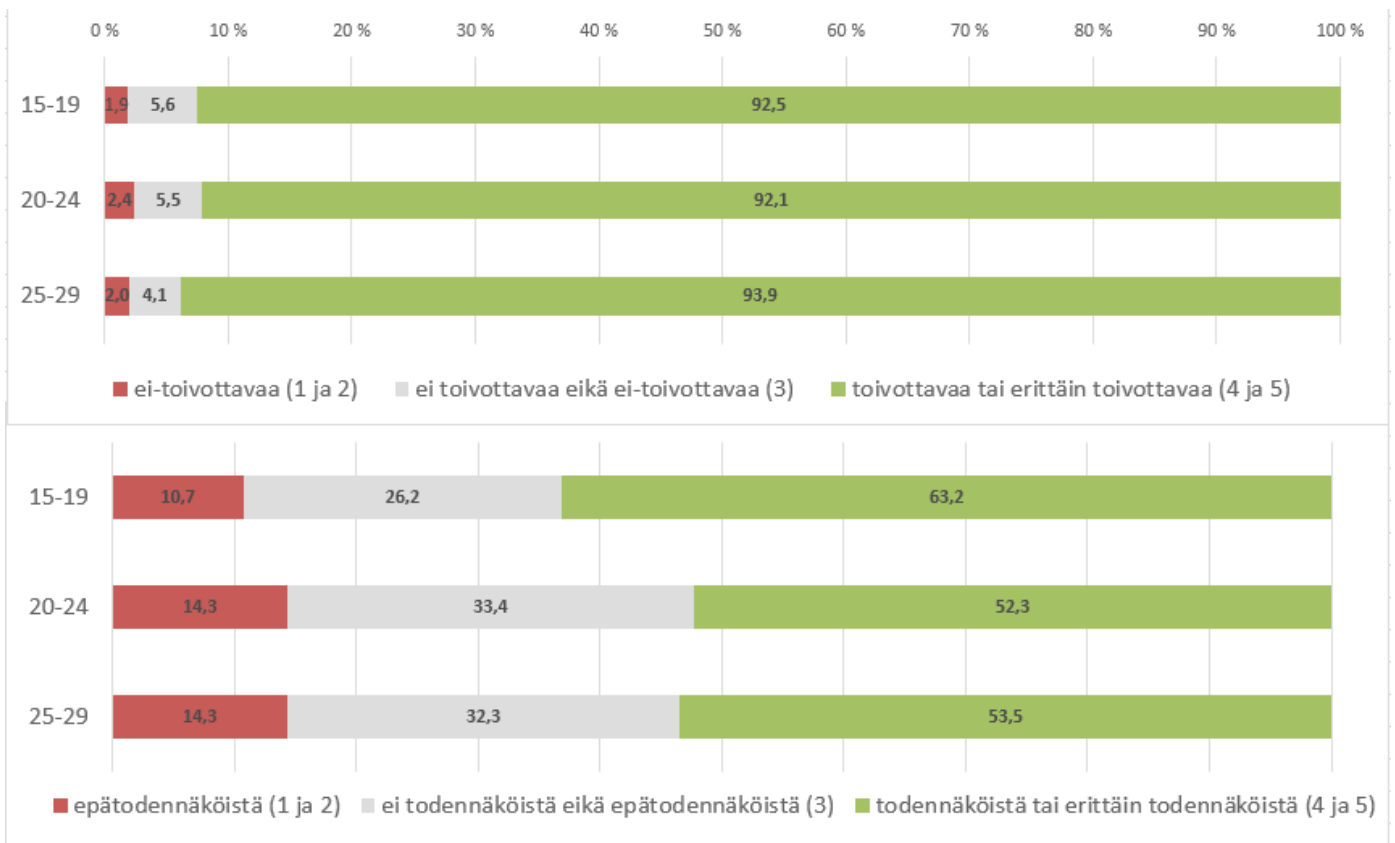
Näistä lähtökohdista nuorten näkemykset hyvinvointivaltion säilymisestä tulevaisuudessa ovat kiinnostavia. Näkemyksiä hyvinvointivaltion tulevaisuudesta tiedusteltiin 15–29-vuotiailta nuorilta ja nuorilta aikuisilta nyt ensimmäistä kertaa osana Nuorisobarometri-kyselyä.

- Hyvinvointivaltio ei kohtele kaikkia ikäryhmiä tasapuolisesti.
- Lähes kaikki nuoret pitävät toivottavana tai erittäin toivottavana, että hyvinvointivaltio säilyy tulevaisuudessa.
- Kuitenkin vain 56 prosenttia pitää todennäköisenä tai erittäin todennäköisenä, että näin tapahtuu.
- Nuoret, jotka kokevat eniten huolta toimeentulostaan, uskovat hyvinvointivaltion säilymiseen muita harvemmin.
- Sukupolvien väliseen oikeudenmukaisuuteen liittyvät kysymykset on tärkeää ottaa päätöksenteossa huomioon – myös silloin, kun talouden suhdanteet ovat epävarmoja.

Hyvinvointivaltion toivotaan säilyvän, mutta vain runsas puolet pitää sitä todennäköisenä

Tutkimustuloksen perusteella on olemassa huomattava epäsuhta hyvinvointivaltion säilymisen toivomisen ja sen todennäköisenä pitämisen välillä. Lähes kaikki nuoret, 93 prosenttia 15–29-vuotiaista, pitävät toivottavana tai erittäin toivottavana, että hyvinvointivaltio säilyy tulevaisuudessa. Kuitenkin vain 56 prosenttia pitää todennäköisenä tai erittäin todennäköisenä, että näin tapahtuu.

Ikä heikentää uskoa hyvinvointivaltion säilymiseen tulevaisuudessa (kuvio 1). Usko hyvinvointivaltion säilymiseen on vähäisintä yli 20-vuotiaiden nuorten aikuisten kohdalla. Yhtenä selityksenä ilmiölle voidaan nähdä se, että nuorille aikuisille on ehtinyt kertyä enemmän kokemusta hyvinvointivaltiossa elämisestä kuin alle 20-vuotiaille nuorille. Ikä ei kuitenkaan muodosta eroja hyvinvointivaltion säilymisen toivottavana pitämiseen.

Kuvio 1. Hyvinvointivaltion säilymistä tulevaisuudessa toivottavana ja todennäköisenä pitävät iän mukaan (%).

Korkeasti koulutetut nuoret uskovat hyvinvointivaltion tulevaisuuteen ja luottavat toisiin ihmisiin

Hyvinvointivaltion säilymistä todennäköisenä pitämistä tutkittiin lisäksi sukupuolen, koulutuksen, työmarkkina-aseman ja asuinpaikan sekä neljän mielipideväittämän ("Usko omaan tulevaisuuteen", "Luottamus toisiin ihmisiin", "Huoli toimeentulosta" ja "Sosiaaliturvalla on liian helppo elää") suhteen.

Korkeakoulututkinon suorittaneet, tulevaisuuteensa optimistisesti suhtautuvat nuoret sekä toisiin ihmisiin luottavat nuoret uskovat muita enemmän hyvinvointivaltion tulevaisuuteen. Usko sosiaaliturvalla elämisen liialliseen helppouteen taas vähentää uskoa hyvinvointivaltion tulevaisuuteen. Lisäksi perustason koulutuksen saaneet nuoret ja eniten toimeentulostaan huolta kokevat nuoret uskovat muita nuoria harvemmin hyvinvointivaltion säilymiseen tulevaisuudessa. Sen sijaan sukupuoli, asuinpaikka ja työmarkkina-asema eivät selittäneet nuorten välisiä eroja.

Hyvinvointivaltion kannalta huolestuttavaa on toimeentulostaan eniten huolta kantavien heikko usko hyvinvointivaltion tulevaisuuteen. He eivät todennäköisesti koe, että hyvinvointivaltio pystyisi turvaamaan heidän toimeentulonsa tilanteessa, jossa rahat eivät riitä elämiseen. Tulokset eivät varsinaisesti paljasta hyvinvointivaltio kriittisiä näkökantoja nuorten keskuudessa.

Päätäjille

Tutkimustulostemme pohjalta pidämme tärkeänä, että nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvointivaltionäkemyksiä seurataan jatkossakin.

Toivomme, että päätöksentekijät pystyvät ottamaan huomioon sukupolvien väliseen oikeudenmukaisuuteen liittyvät tekijät myös silloin, kun talouden suhdanteen ovat epävarmoja. Jos nuoret epäilevät sukupolvien välisen vastavuoroisuuden toteutumista, heidän uskonsa hyvinvointivaltion tulevaisuuteen voi joutua koetukselle.

Näin tutkimus tehtiin

Tutkimuksen tulokset ovat osa *Nuorisobarometri 2016* -julkaisua. Kansallisesti edustava aineisto kerättiin puhelinkyselynä kesällä 2016 (N=1901).

Tutkimusartikkeli nuorten hyvinvointivaltiouskosta syntyi kolmen yliopiston tutkijoiden yhteistyön tuloksena: tutkimuksen toteuttamiseen osallistuivat Tuomo Laihiala Itä-Suomen yliopistosta, Nina Kahma Helsingin yliopiston Kuluttajatutkimuskeskuksesta, Maria Ohisalo Itä-Suomen yliopistosta sekä Niko Eskelinen ja Juho Saari Tampereen yliopistosta. Uskoa hyvinvointivaltion tulevaisuuteen tarkasteltiin logistisen regressioanalyysin avulla.

Nuorisobarometrin 2016 haastattelututkimuksessa nuorten käsityksiä hyvinvointivaltion tulevaisuudesta selvitettiin kahdella kysymyksellä:

- Kuinka toivottavana pidät seuraavia kehityskulkuja tulevaisuudessa Suomessa? (aikajänne 10 vuotta)
 - *Hyvinvointivaltio säilyy.*
- Kuinka todennäköisenä pidät seuraavia kehityskulkuja tulevaisuudessa Suomessa? (aikajänne 10 vuotta)
 - *Hyvinvointivaltio säilyy.*

Lisätietoja

Tuomo Laihiala, Itä-Suomen yliopisto (etunimi.sukunimi@uef.fi)

Nina Kahma, Helsingin yliopiston Kuluttajatutkimuskeskus (etunimi.sukunimi@helsinki.fi)

Laihiala Tuomo, Kahma Nina, Eskelinen Niko, Ohisalo Maria & Saari Juho (2017). Onko hyvinvointivaltiolla tulevaisuutta? Nuorten mielipiteet ja hyvinvointivaltion muutos. Teoksessa Myllyniemi, Sami (toim.) Katse tulevaisuudessa. Nuorisobarometri 2016, 105–121.

Lähteet

Muhonen, Teemu & Hanska, Jari (2016) Eläketurma. Miksi Suomeen tarvitaan uusi sukupolvisopimus. Tampere: Vastapaino.

Kautto, Mikko & Salonen, Janne & Hytti, Helka & Lassila, Jukka & Pirttilä, Jukka & Rantala, Juha & Risku, Ismo & Suoniemi, Ilpo & Vanne Reijo (2009) Eläketurvan sosiaalinen kestävyys. Näkökulmia sosiaaliseen kestävyYTEEN. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.

THL (2016) Sosiaalimenot ja rahoitus. <https://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/sosiaali-ja-terveydenhuollon-talous/sosiaalihuollon-menot-ja-rahoitus> (Viitattu 13.9.2016.)

Uusitalo, Hannu (2007) Sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus ja eläkepolitiikka. Teoksessa Juho Saari & Anne Birgitta Yeung (toim.) Oikeudenmukaisuus hyvinvointivaltiossa. Helsinki: Gaudeamus, 309–326.

Tackling Inequalities in Time of Austerity (TITA)
Strategisen tutkimuksen konsortiohanke
Suomen Akatemia
www.utu.fi/tita

